

Jak se žije penzistům

Na starší lidi čekají jen křížovky, televize či uklízení

FOTO LIBUŠE RUDINSKÁ

Jakmile někdo dostane razítko starobní důchodce, je společnosti na obtíž.

Zaujal mne příspěvek Daniela Münicha *Stát vyhání penzisty z práce* (Respekt č. 39/2004) už jenom proto, že sama jsem vstoupila do této věkové kategorie a užívám si vše, co je s tím spojené. V závěru mé pracovní kariéry jsem měla tři roky po sobě uzavřenou pracovní smlouvu vždy na jeden rok (smlouva mi končila každý 31. říjen).

Po uzavření nové smlouvy následovalo několik měsíců pracovní i psychické pohody, s nástupem jara pak přibývalo nervozity a obav. Mimo jiné to přineslo nutkavé porovnávání s mladšími kolegy ve směru pracovní zdatnosti a výkonnosti, narůstání pocitů vlastní nedostatečnosti, ztráty sebevědomí s neustálým zkoumáním svých pracovních schopností a neschop-

ností, ale i třeba vlastní společenské atraktivitu.

Místa pro uklízečky

K tomu pak přistupovalo uvědomování si takových obecných společenských postojů, jako že pracující důchodci zabírají na trhu práce místo absolventům škol, mladým lidem vůbec a všem nezaměstnaným obecně. Jak píše ve svém příspěvku Daniel Münich, přesvědčení, že jedni berou práci druhým (v tomto případě staří mladým), je ve společnosti skutečně zakořeněno a v konkrétních případech pak dostává i výrazný morální náboj. Pracující člověk důchodového věku – nemusí být ještě „prduchem“, jak se sami pracující důchodci nazývají – tak působí v pracovním kolekti-

vu jako odsouzenihodný asociál. Co je platné, že nárok na důchod vzniká, ale není povinnost skutečně do důchodu odejít. Může se to zdát být příliš emocionální, ale co naplat, bez citů a pocitů to v životě nejde, a jak známo, dají člověku pěkně zabrat.

Teprve sama na sobě jsem si uvědomila, jak samotný termín starobní důchodce je emočně destruktivní. Ve svém pracovním kolektivu jsem to poprvé prožila s kolegyní, které se po oznámení, že s ní nebude již uzavřena další roční pracovní smlouva, vrátila překonaná nemoc. Obvodní lékařka, kterou navštívila, jí řekla, že není sama, že se již mnohokrát ve své lékařské praxi s touto reakcí svých pacientů setkala.

A teď jsem v tom tedy i já. Po oznámení, že se mnou další smlouva

již nebude uzavřena, přišlo propadnutí naprostému zmatku a bezradnosti. Co teď? Co budu dělat? Z průzkumu, provedeného v rámci programu CBC Phare na mém pracovišti v minulém roce, jehož se aktivně zúčastnilo vyplněním dotazníku 119 respondentů ve věku 65–80 let, vyplynulo, že sledují denně téměř 5 hodin televizi (já bohužel nesnáším TV Nova a sleduji pouze vybrané programy většinou na ČT 2), dále tráví volný čas čtením (mnozí asi spíše luštěním křížovek, což jsem nikdy nedělala a nadále nehodlám dělat) a procházkami. Vyhodnocení odpovědí dotazníkového šetření pak ukázalo, že limitujícím faktorem pro kvalitnější aktivity seniorů je vedle jejich zdravotního stavu výše příjmů – důchodů –, která se pohybovala u většiny dotázaných mezi 6 a 7 tisíci Kč.

Kde tedy hledat možnost dalšího uplatnění? Pomoc Úřadu práce? To zkusila moje výše zmíněná kolegyně a setkala se s naprostým nezájmem. Má být ráda, že má důchod a není nezaměstnaná.

Po opuštění původní profese tedy neklesá jenom cena zkušeností a nedochází jen k citelnému snížení životní úrovně, jak píše autor článku v Respektu, ale také se propadá úroveň společenská. Zatímco mužům se nabízí alespoň vrátnice, ženám většinou pouze „podlahová kosmetika“, což je poměrně fyzicky náročná, ale zato velmi málo placená práce. Přesto se takto nechá zaměstnat mnoho žen, protože 2–3 tisíce Kč k důchodu měsíčně pro ně není zanedbatelná částka. O tom, jak se tyto mnohdy středoškolačky a vysokoškolačky cítí na duši, ani nebudu psát.

Plňte slíbené

Přítom se v posledních desetiletích pozornost mezinárodního společenství zaměřuje na sociální, ekonomické a politické otázky vyvolané jevem stárnutí v souvislosti s demografickým vývojem zvláště v rozvinutých zemích. Prvním mezinárodním dokumentem v této oblasti se stal Me-

zinárodní akční plán pro problematiku stárnutí, přijatý Valným shromážděním OSN již v roce 1982. V roce 1991 pak přijalo Valné shromáždění OSN dokument Zásady OSN pro seniory. V září 1999 se konala v Montrealu IV. světová konference Mezinárodní federace stárnutí, která však konstatovala, že zásady a doporučení zakotvené v těchto dokumentech nejsou ani všeobecně uznávány, ani dodržovány. Účastníci konference proto doporučili členským státům vypracovat a přijmout národní plány přípravy na stáří, zaměřené především na zajištění možnosti plnohodnotné aktivní účasti seniorů na sociálním, kulturním a politickém životě komunit, zachování důstojnosti starší generace, vyloučení možného vykořisťování seniorů a v neposlední řadě odstranění zaměstnaneckých bariér vytvářením vhodných pracovních příležitostí a podmínek pro seniory včetně možnosti doplnění vzdělání atd. Je to krásné čtení, není-liž pravda?

Česká republika jako členský stát OSN přijala pro naplnění těchto cílů řadu opatření. Na základě návrhu Národní koordinační rady byl rozhodnutím ministra práce a sociálních věcí Vladimíra Špidly v červenci 2000 ustanoven Poradní sbor ministra k problematice stárnutí. Jeho hlavním úkolem bylo vypracování Národního programu přípravy na stárnutí populace v ČR v duchu výše uvedených zásad, které jsou rozvedeny v doporučeních.

Jak uvést tento program v život? Jak dosáhnout změny společenského ovzduší, ve kterém budou pozitivně přijímány pracovní kolektivy se zastoupením všech generací a seniori nebudou vnímáni jako ekonomická zátěž pro mladou a střední generaci? Ať už je odpověď jakákoliv, nemělo by se s ní dlouho otálet, protože do důchodu jednou půjde každý. A pocity, které dnes zažívám, bych nikomu nepřála.

MILENA DOKTOROVÁ,
České Budějovice

inzerce

DOPISY

Zapomněli jste na Dostála

V Respektu č. 41 vyšel kritický příspěvek Petra Třešňáka **Legenda o Zdeňku Svěrákovi** k celovečernímu dokumentárnímu filmu „*Tatínek*“. Stranou ponechávám autorovy konkrétní připomínky ke zmíněnému dílu. Zarážející je však zjištění, že pan Třešňák zcela pomlčí, že film není pouze dílem Jana Svěráka, ale že spoluautorem scénáře, a dokonce i spolurežisérem, je Martin Dostál. Nevím, zda se jedná o záměrné přehlédnutí informace, kterou si divák může přečíst v úvodních i závěrečných titulcích, nebo zda by panu Třešňákovi narušila taková podstatná informace jeho závěr, že „syn vytváří otcovu televizně laskavou tvář“. Jestliže se jednalo o nepozornost, nesvědčí taková skutečnost o profesionálním přístupu autora k této kritice. Jedná-li se o záměrné opomenutí, potom asi musí mít pan Třešňák averzi vůči spoluautorovi (jehož podíl na dokumentu je zanedbatelný), nebo jeho jméno vypustil, protože mu nevyhovovalo pro účelový odsudek dokumentu. V obou případech je to špatné.

František Vyskočil, franil@volny.cz

Rodinné stříbro

Zdeněk Svěrák u mě patří do rodinného stříbra české kinematografie. Tím myslím kinematografii pro 10 milionů diváků. Rodinné stříbro má tradici, nedopouští se nerozvážností, nikoho (téměř) neurazí a naprostá většina je má za váženou hodnotu. Všechny nás pohladí jeho trefný humor na (české) tělo a přitom se nikdo neurazí. Odvrácenou stranou tohoto stříbrného nánosu je, že mu ledacos odpustíme, a tak se náš milý Svěrák může nechat malinko unést na moře nereflektované fantazie.

Možná, že mladý Jan závidí kolegům, kteří točí špatné filmy o ošklivých věcech, zatímco on točí stále méně dobré filmy o hezkých věcech. Možná si myslí, že s tímhle přístupem další Oscar nebude, možná už to otec v novém scénáři přehnal. Kdysi Zdeněk psal krásné hořké komedie, proč to nezkusit znovu?

Marek Hladík, marek.hladik@centrum.cz

Kořistkovi nevěřím

Se značným zájmem sleduji i na vašich stránkách tzv. afěru kolem poslance Kořistky a údajného pokusu o jeho uplacení ze strany zástupců ODS. Musím předeslat, že nejsem volič, natož příznivec ODS, ale jestli si mám vy-

brat, jestli věřím poslanci Kořistkovi, nebo ODS, jednoznačně volím druhou možnost. Na celé tzv. afěře mě zaujaly především tyto věci:

1) Nikoho dnes už nezajímá, že poslanec Kořistka celou věc neoznámil Policii ČR, ale, a to až cca 3 týdny poté, deníku MF Dnes. Znamená to, že na poslance se nevztahuje povinnost ohlásit na policii být jen pokus o trestný čin? Pokud vím, neoznámení trestného činu je samo o sobě trestným činem.

2) Nikoho dnes už nezajímá, že tato tzv. aféra vznikla v době, kdy se premiér Gross vykrucoval z aféry kolem jmenování bývalého velitele komunistických mlátiček a kdy koalici hrozilo, že kvůli chybějícím nemocným poslancům neprotlačí (staro)novou vládu parlamentem.

3) Nikdo se dnes už nepozastavuje nad tím, že poslanec Kořistka se dostal do parlamentu až poté, kdy byl donucen p. poslanec Bielez odstoupit, protože si dovolil veřejně deklarovat svou neochotu podpořit tuto vládu. Proč mám tedy poslanci Kořistkovi věřit, že by ODS chtěla uplatit zrovna jeho?

Soudím, že by asi lidé z ODS byli padlí na hlavu, kdyby chtěli uplatit zrovna jeho. (I když, nic není nemožné...) Poslanec Kořistka může projít třemi, i více, detektory, ale dokud nepředloží důkaz, třeba i zvukový záznam, ze kterého bude patrné, že k tomu, co stále tvrdí, došlo, bude pro mě jen obyčejný lhář, ostatně jako celá tato vláda.

Jiří Zárybnický, Praha 10

Švédsko jsem za odměnu nedostal

Rád bych krátce reagoval na pasáž, týkající se mé osoby, která byla uveřejněna v článku **Topolánek na detektor** (Respekt č. 41). Odhlédnu-li od pro mě nepochopitelného spojování v článku uvedených případů s případem odhalení sponzorských skandálů ODS, rád bych Vás upozornil na faktickou nepřesnost tvrzení uvedeného v textu. Na nesrovnalosti se sponzorskými dary Občanské demokratické strany jsem upozornil v době, kdy jsem – jako kariérní diplomat – zastával post velvyslance České republiky ve Švédském království. Domnívám se, že z této skutečnosti je zřejmé, že jsem touto funkcí nebyl „odměněn“, jak se v článku uvádí. Naopak – v souvislosti s mým veřejným vystoupením jsem na funkci velvyslance rezignoval.

Petr Kolář,
náměstek ministra zahraničních věcí

Adresa Respektu: Křemencova 10, 110 00 Praha 1
fax: 224 930 792, e-mail: dopisy@respekt.cz

Oprava:

V textu *Topolánek na detektor* jsme se dopustili chyby, namísto Švédska mělo být uvedeno Irsko. Čtenářům se omlouváme.

Redakce

PSYCHOLOGIE DNES ŽIVĚ

Časopis Psychologie dnes pořádá v pondělí 18. října od 17 do 21 hodin v Městské knihovně v Praze (Mariánské nám. 1) komponovaný pořad o uplatnění psychologie v každodenním životě. Představí se naši přední odborníci – psycholog a lékař Radvan Bahbouh, psycholog a ekonom Rostislav Benák, sexuoložka Hanka Fířková, psycholog a manželský poradce Petr Šmolka a psycholog a psychoterapeut Zbyněk Vybíral. Program doplní Musica Graziella. Vstup volný.

Ukázkové číslo či předplatné

(Psychologie dnes 11 čísel s přílohami včetně poštovního za 440 Kč) žádejte na adrese: SEND – předplatné, P. O. Box 141, 140 21 Praha 4, tel.: 267 211 301-3, fax: 267 211 305, e-mail: send@send.cz.

psychologie.studovna.cz